

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ БАР'ЄРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ НЕМОВНИХ ВУЗІВ

У статті розглядається питання важливості вирішення проблеми подолання мовного бар'єру як умови формування мовленнєвої компетентності майбутнього фахівця в умовах сучасності. Визначаються психологічні причини виникнення мовних бар'єрів в процесі вивчення іноземних мов в немовному вузі. Пропонуються стратегії виявлення динаміки подолання психологічних бар'єрів у студентів немовних вузів в процесі вивчення іноземної мови.

Ключові слова: комунікативний підхід, мотивація, мовний бар'єр, психологічні бар'єри, спілкування.

The article is based on the analysis of such psychological and methodological problem of current interest as the overcoming the language barrier as the means of future specialists' language competence formation. There were determined the main reasons of psychological barrier occurrence within the process of foreign language learning in non-linguistic higher educational establishments as well as the dynamics and strategies of their overcoming.

Key words: communication, communicative approach, language barrier, motivation, psychological barrier.

Постанова проблеми. В контексті розвитку соціально-економічних умов сучасного суспільства, за умов інтеграції України як до європейського суспільства, так і до світової спільноти значущість володіння іноземною мовою набуває все більшої актуальності, що, в свою чергу висуває все більш високі вимоги до викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах. Володіння іноземною мовою на високому професійному рівні має достатньо високу практичну значущість для успішної конкуренції майбутніх фахівців на ринку праці і виступає в якості джерела надбання інформації як професійного, так і загального характеру. Якщо ще кілька десятиріч тому найбільша увага в процесі викладання іноземних мов приділялась оволодінню певним обсягом лексико-граматичних навичок, то сьогодні першочерговим завданням виступає досягнення студентами спроможності вилучати інформацію із письмових та усних іншомовних джерел та використовувати її в подальшому процесі спілкування на загальну та професійно орієнтовану тематику. В сучасних програмах

навчання іноземної мови у вузах наголос перенесено з навчання читання та перекладу текстів за фахом на навчання усним комунікативним навичкам, тобто говорінню і аудіюванню, оскільки без успішного оволодіння такими навичками комунікативної компетентності відповідні міжнародні професійні та наукові зв'язки стають неможливими, або неповноцінними.

Ефективність оволодіння іноземною мовою в процесі навчально-професійної діяльності у вищій значною мірою залежить від психологічної готовності особистості сприймати, засвоювати, відтворювати та використовувати іншомовне мовлення, від здатності долати певні існуючі стереотипи та уявлення про свої власні можливості. Уміння подолати перешкоди на шляху досягнення своєї мети виступає показником ефективності навчальної діяльності. Зазвичай такими перешкодами, що нейтралізують ефективність навчання у вищій школі стають психологічні бар'єри – психічний стан, що гальмує процеси мислення і не дозволяє студентам повною мірою проявляти свої здібності, реалізовувати надбані знання, уміння та навички.

Виклад основного матеріалу. В психолого-педагогічній літературі нажалі не існує єдиного визначення «психологічного бар'єру». Щоб зрозуміти та проаналізувати таке явище, слід чітко визначити його, виявити причини його появи та засобів його подолання. Отже, у відповідності до визначення у тлумачному словнику, бар'єр – це неспроможність спілкування через відсутність знань іншої мови [4]. Але відсутність знань граматичної, лексичної та семантичної структур мови не виступають єдиною причиною неспроможності спілкуватися цією мовою. Дуже часто спостерігається ситуація, коли особа, яка має досить великий словниковий запас та достатньо добре володіє граматиною, не в змозі вільно висловити елементарні думки. В.Л.Бернштейн визначає мовний бар'єр складними ситуаціями спілкування які виникають як наслідок відсутності знань основних правил і норм міжособистого спілкування; відсутності знань особливостей культури країни, мова якої вивчається; відсутності спроможності іншомовного спонтанного мовлення; відсутності готовності до самого факту існування труднощів міжкультурного спілкування [1].

У вітчизняній та зарубіжній психології питанню визначення та подолання психологічних бар'єрів приділяється достатньо висока увага, однак воно і досить залишається надзвичайно актуальним. В західних дослідженнях зазначена вище проблема розглядається вченими в основних напрямках різних психологічних шкіл, в психоаналітичних теоріях розвитку особистості, когнітивній та гуманістичній психології (З. Фрейд, К. Юнг, К. Роджерс, Є. Берн, Дж. Келлі). Вітчизняні психологи досліджують проблему психологічних бар'єрів в контексті діяльнісного підходу і розглядають психологічний бар'єр як фактор стимуляції або деструкції діяльності (Л.С.Виготський, С.Л.Рубінштейн, О.Н.Леонт'єв, Б.Ф.Ломов). Загальноприйнятим в сучасній психології є положення про те, що опанування іншомовною компетентністю являє собою особливий вид навчальної діяльності, який характеризується певними специфічними властивостями (І.О.Зимня, Б.В.Беляєв, І.Ф.Комков, Ш.А.Амонашвілі). Вчені визначають специфіку іноземної мови як предмету, який викладається у вищих навчальних закладах (І.О.Зимня, Е.І.Пассов, В.Л.Скалкін, Л.П.Меркулова). Проведений аналіз літератури свідчить, що засвоєння іноземної мови студентами вимагає не лише розвитку іншомовних навичок, але і комунікативної гнучкості, тренування пізнавальних (когнітивних) процесів, емоційної стабільності та психологічного залучення до процесу навчання.

Успішність навчальної діяльності студентів в процесі засвоєння іноземної мови визначається широким спектром факторів. До них можна віднести високу вмотивованість студентів у відношенні до опанування іноземної мови; урахування індивідуальних психологічних особливостей студентів з боку викладача; високу зовнішню оцінку досягнень студента в процесі вивчення іноземної мови (з боку викладача і друзів), яка сприяє підвищенню самооцінки та впевненості в особистісному зростанні; залучення студентів до іншомовної діяльності, яка приносить задоволення від навчальної діяльності взагалі; організацію діяльності на заняттях з іноземної мови через систему колективної співпраці,

опір на розумові, емоційні та інші процеси; позитивне налаштування учасників процесу навчання один до одного; впевненість як викладача, так і студентів в досягненні успіху, а також сприятливий психологічний клімат на заняттях з іноземної мови. Результати науково-теоретичного аналізу доводять, що психологічні бар'єри, які виникають у студентів в процесі оволодіння іноземної мови, загалом можна розділити на три основні групи: бар'єри когнітивні, бар'єри емоційні та бар'єри спілкування. Проблема розуміння в контексті психологічних бар'єрів може бути висвітлена в першу чергу через вивчення особливостей прояву когнітивних бар'єрів у кожного окремого із студентів.

Найбільш значущими для формування розуміння в процесі вивчення іноземної мови виявляються три види розумових дій: розуміння – впізнання, розуміння – гіпотеза та розуміння – об'єднання. Розуміння студентами іншомовного мовлення відбувається за допомогою таких стратегій, як пошук мовленнєвих одиниць, виявлення планів смислових категорій, видів смислових категорій та їх угруповання; вичленення смислових категорій, які передають основні думки та деталі тексту, а також варіації розуміння змісту текстової інформації. Як доводить практика, найбільш раціональними виявляються використання студентами індивідуальних психологічних тактик розуміння, які залежать від особливостей вербального мислення особистості, її емоційності та спроможності залучення до іншомовної комунікації. Глибина, чіткість, повнота та точність розуміння іншомовного мовлення визначають рівень розуміння іншомовного тексту реципієнтами.

Основними факторами у визначенні підстав, що ведуть до виникнення психологічних бар'єрів у навчальній діяльності можна віднести наступні: об'єктивні характеристики – особливі умови протікання навчальної діяльності, які ведуть до виникнення перешкод та ускладнень, та суб'єктивні - фактори стану психічної напруженості особистості, які виникають через певні внутрішні причини (незадоволення собою, надмірне хвилювання, внутрішня тривожність). Змістовні та динамічні характеристики психологічних бар'єрів, які проявляються у різних видах психічної активності в процесі усвідомлення ускладнень, оцінюванні їхнього травматичного впливу на особистість та на весь процес навчальної діяльності надмірним чином впливають на глибину емоційних переживань в певній критичній ситуації. Не менш важливим фактором виявляються засоби подолання психологічних бар'єрів, які спрямовані як на зменшення травмуючого впливу негативних факторів, так і на пошук нових, нестандартних підходів та їх ефективне втілення в процесі навчальної діяльності.

Задля того, щоб визначити засоби подолання психологічних бар'єрів, слід розуміти причини, які сприяють їхньому виникненню. Процес міжкультурної комунікації не може відбуватися без перешкод і досить часто характеризується такими перешкодами, які виникають в процесі спілкування представників різних культур. Саме вони ускладнюють спілкування і називаються «комунікативними бар'єрами, які мають як лінгвістичну, так і психологічну природу» [3, с. 41-43]. Отже, однією із основних причин виступає психологічна невпевненість особистості в собі, страх зробити помилку, відчуття психологічного дискомфорту в процесі спілкування іноземною мовою. З метою подолання мовного бар'єру, який виникає внаслідок цієї причини, необхідно створювати такі умови на заняттях, коли студент відчував би себе комфортно, розкривалися б внутрішні потенціальні можливості особи, вона могла певною мірою психологічно розслабитися і без напруги вести дискусію набудь-яку тематику. За умов дотримання зазначеного вище, а також застосування методики особистісно-орієнтованого підходу більша частина підстав, які сприяють виникненню бар'єру, поступово зникатиме. Головне навантаження для успішної реалізації мети в даному аспекті припадає на викладача в якості психолога: надзвичайно важливо знайти психологічний підхід до студентів, яким вкрай важко формулювати та висловлювати свою думку, тактично і коректно корегувати та виправляти помилки лише тоді, коли відрізок мовлення завершений, відчуті атмосферу групи і настроїти її на позитивне засвоєння та обмін інформацією. Взаємодія викладача і студентів на основі довіри, взаємна повага, бажання студентів опанувати засобами управління негативними емоціями, достатньо

розвинуте відчуття емпатії викладача та урахування індивідуальних особливостей студентів – всі ці фактори можна віднести до таких, що створюють найбільш вагомі умови для запобігання виникнення та подальшого подолання психологічних бар'єрів.

Наступна причина, яка може викликати труднощі в процесі спонтанного мовлення, це відсутність у студентів мотивації. Мотивація не лише ініціює і регулює ступінь активності підлітка або дорослої людини, спрямовану на вивчення іноземної мови, але й виступає одним із головних факторів, що зумовлює можливість компенсації та подолання психологічних бар'єрів у навчанні, які були спричинені іншими детермінантами. Мотивація є надзвичайно важливою, і бажання говорити, спілкуватися, висловлювати свої думки стає головним фактором для того, щоб особа могла вільно говорити і не відчувати жодного мовного бар'єру. Отже, усвідомлення студентом необхідності вивчення іноземної мови як мови спілкування, так і для професійного зростання майбутнього фахівця достатньо актуальною. На заняттях з іноземної мови слід створювати такі комунікативні ситуації, які пов'язані з розв'язанням професійних завдань і можуть бути вирішеними на основі застосування активних методів навчання, використання комп'ютера та інформаційної мережі Інтернет, забезпечення адекватної психологічної атмосфери.

Серед чисельних методів навчання спілкуванню іноземною мовою одним із провідних є комунікативний метод, основний принцип якого полягає у спілкуванні аудиторії студентів виключно іноземною мовою з першого навчального заняття. Саме комунікативний метод, інтегрований з певними традиційними елементами викладання стає найбільш ефективним на шляху подолання мовного бар'єру. Він передбачає максимальне занурення студента в процес мовленнєвого спілкування, що може бути досягнуте за умов мінімального використання рідної мови тими, хто навчається. Замість механічно відтворюваних вправ студентам пропонуються ігрові ситуації, завдання на пошук помилок, порівняння та співставлення, які активізують не лише пам'ять, але і логіку і вміння мислити аналітично та образно. Безумовно, мова йдеться про випадки, коли студенти на досить високому рівні володіють мовними навичками, знають граматичні структури і опанували досить великим пасивним словниковим запасом, але за відсутності мовленнєвої практики не в змозі реалізувати їх в спонтанному мовленні. Необхідною стає автоматизація мовних та мовленнєвих умінь та навичок задля того, щоб студент став спроможним застосовувати надбані на заняттях з іноземної мови знання в ситуаціях реального спілкування. На допомогу приходять інноваційні ігрові технології навчання, такі як метод «кейс-стаді» (case study). Такий метод являє собою опис ситуації, тобто приблизну копію реальної події з перенесеними проблемами і питаннями для того, щоб стимулювати обговорення [2, с. 108].

Навчання спілкуванню проходить досить успішно та ефективно за умов роботи в групах, оскільки саме за такої умови студенти набувають можливості звикнути до вимови різних людей, сприймати різноманітні тлумачення та точки зору і адекватно реагувати на них. Особисте спілкування з кваліфікованими носіями мови на заняттях з іноземної мови значною мірою підвищує інтерес студентів до її вивчення, оскільки вони відчують задоволення від можливості не лише розуміти особу, для якої іноземна мова є рідною, але й повноцінно приймати участь у процесі спілкування і набувати нових мовних, професійних та соціокультурних знань. Додатковий перегляд іншомовних новин, фільмів та передач он-лайн з подальшим аналізом на заняттях, спілкування в англомовних чатах надає прекрасної можливості молодим людям застосовувати надбані знання і, відповідно, долати, або зменшувати ризик появи психологічного мовного бар'єру. Безумовно і сам процес навчання повинен бути системним і всебічним, із застосуванням усіх чотирьох аспектів навчання мови: читання, письма, слухання та говоріння пропорційно у відповідності до мети навчання.

Задля того, щоб успішно користуватися мовою як засобом спілкування, необхідно знати не лише граматичну і синтаксичну структуру та словниковий запас мови, але і соціокультурні аспекти. Прихильники використання соціокультурного аспекту відверто впевнені, що мова губить свою життєздатність у тому випадку, коли викладач і студенти ставлять собі за мету опанувати лише лексико-граматичними нормами, оскільки мова, як і

Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації

особистість є компонентом культури. Відсутність інформації, досвіду і знань про норми та традиції спілкування носіїв іншої культури може призвести до стану культурного шоку.

Висновки. Таким чином, вирішення проблеми подолання психологічного мовного бар'єру та ефективна підготовка конкурентоспроможного фахівця, який володіє мовленнєвою компетентністю для реалізації професійної іншомовної діяльності, передбачає урахування мовних, психологічних і соціокультурних аспектів в процесі вивчення іноземної мови на підставі певних педагогічних умов.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Бернштейн В. Л. Пути формирования межкультурной коммуникативной компетенции на уроке иностранного языка / В.Л.Берштейн // Преподавание иностранных языков и культур: проблемы, поиски, решения (Лемпертовские чтения – VII) : материалы Междунар. науч.-метод. симпозиума (Пятигорск, 19-20 мая 2005 г.). – Пятигорск, 2005. – С. 48-49.
2. Горбунова Н. В. Формы и методы обучения иностранному языку в саморазвитии культуры профессионально-делового общения/ Н.В.Горбунова // Проблемы лингвистики и методики преподавания иностранных языков. – М. : Изд-во Моск. ун-та, 2000. – Вып. IV. – С. 106-109.
3. Дадаян Э.Г. Коммуникативный барьер и некоторые причины его происхождения / Э.Г. Дадаян // Преподавание иностранных языков и культур: проблемы, поиски, решения (Лемпертовские чтения – VII): материалы Междунар. науч.-метод. симпозиума (Пятигорск, 19-20 мая 2005 г.). – Пятигорск, 2005. – С. 41-43.
4. Ожегов С.И. Толковый словарь русского языка : 80000 слов и фразеологических выражений / С. И. Ожегов, Н. Ю. Шведова ; Рос. акад. наук, Ин-т рус. языка им. В. В. Виноградова. – 4-е изд., доп. – М. : Азбуковник, 1999. – 944 с.

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди»

Рада молодих учених університету

Матеріали

XXIX Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

**«ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
НАУКИ І ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ»**

31 жовтня 2017 року

Збірник наукових праць

Переяслав-Хмельницький – 2017

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ВЫСШЕЕ УЧЕБНОЕ ЗАВЕДЕНИЕ
«Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет
имени Григория Сковороды»

Совет молодых ученых университета

Материалы
XXIX Международной научно-практической интернет-конференции
**«ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ
НАУКИ И ОБРАЗОВАНИЯ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ»**
31 октября 2017 года

Сборник научных трудов

Переяслав-Хмельницкий – 2017

УДК 001+37(100)

ББК 72.4+74(0)

Т 33

Матеріали ХХІХ Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації»: Зб. наук. праць. – Переяслав-Хмельницький, 2017. – Вип. 29. – 692 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Коцур В.П. – доктор історичних наук, професор, академік НАПН України

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Базалук О.О. – доктор філософських наук, професор

Воловик Л.М. – кандидат географічних наук, доцент

Дашкевич Є.В. – кандидат біологічних наук, доцент (Білорусь)

Доброскок І.І. – доктор педагогічних наук, професор

Євтушенко Н.М. – кандидат економічних наук, доцент

Кикоть С.М. – кандидат історичних наук (відповідальний секретар)

Руденко О.В. – кандидат психологічних наук, доцент

Садиков А.А. – кандидат фізико-математичних наук, доцент (Казахстан)

Склярєнко О.Б. – кандидат філологічних наук, доцент

Халматова Ш.С. – кандидат медичних наук, доцент (Узбекистан)

Збірник матеріалів конференції вміщує результати наукових досліджень наукових співробітників, викладачів вищих навчальних закладів, докторантів, аспірантів, студентів з актуальних проблем гуманітарних, природничих і технічних наук.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, достовірність фактів і посилань несуть автори публікацій.

©Автори статей

©Рада молодих учених університету

©ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди

УДК 001+37(100)

ББК 72.4+74(0)

Т 33

Материалы XXIX Международной научно-практической интернет-конференции «Тенденции и перспективы развития науки и образования в условиях глобализации»: Сб. науч. трудов. – Переяслав-Хмельницкий, 2017. – Вып. 29. – 692 с.

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

Коцур В.П. – доктор исторических наук, профессор, академик НАПН Украины

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Базалук О.А. – доктор философских наук, профессор

Воловик Л.М. – кандидат географических наук, доцент

Дашкевич Е.В. – кандидат биологических наук, доцент (Беларусь)

Доброскок И.И. – доктор педагогических наук, профессор

Кикоть С.Н. – кандидат исторических наук (ответственный секретарь)

Евтушенко Н.М. – кандидат экономических наук, доцент

Руденко О.В. – кандидат психологических наук, доцент

Садыков А.А. – кандидат физико-математических наук, доцент (Казахстан)

Скляренко О.Б. – кандидат филологических наук, доцент

Халматова Ш.С. – кандидат медицинских наук, доцент (Узбекистан)

Сборник материалов конференции вмещает результаты научных исследований научных сотрудников, преподавателей высших учебных заведений, докторантов, аспирантов, студентов по актуальным проблемам гуманитарных, естественных и технических наук.

Ответственность за грамотность, аутентичность цитат, достоверность фактов и ссылок несут авторы публикаций.

©Авторы статей

©Совет молодых ученых университета

©ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий
государственный педагогический
университет имени Григория Сковороды

<i>Наталія Сорока</i>	
ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ БАР'ЄРІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ СТУДЕНТАМИ НЕМОВНИХ ВУЗІВ	415
<i>Володимир Шевченко, Вадим Савченко</i>	
МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО СТВОРЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПОРТРЕТА ОСОБИ КІБЕРЗЛОЧИНЦЯ	419
<i>Єлизавета Шиян, Ольга Любчук</i>	
СУЧАСНІ ВИМОГИ ДО ОСОБИСТОСТІ ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ ВІДПОВІДНО ДО СОЦІАЛЬНО-АДЕКВАТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	421
СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ / СОВРЕМЕННЫЕ ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ	
<i>Максим Дирда</i>	
ПРОДУКТИ КОМПАНІЇ ARDUINO ТА ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ У АВТОМАТИЗОВАНИХ ПРОЦЕСАХ	425
<i>Ірина Довгань</i>	
МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ХМАРНИХ РІШЕНЬ «1С» У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ПРИ ПІДГОТОВЦІ ЕКОНОМІСТІВ	427
<i>Сергій Кисілевич</i>	
УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ ОЗДОРОВЧО-МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ	430
<i>Оксана Кулик</i>	
MOODLE ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	432
<i>Валерій Малюк</i>	
АКТУАЛЬНІ ПЛАТФОРМИ РОЗРОБКИ МОБІЛЬНИХ ДОДАТКІВ	436
<i>Олексій Мітяєв</i>	
РОЗРОБКА ВЕБ-ЗАСТОСУНКІВ ДЛЯ РІШЕННЯ ЗАДАЧ ЛІНІЙНОГО ПРОГРАМУВАННЯ	438
<i>Максим Самойленко</i>	
АВТОНОМНИЙ ПРОТОТИП СИСТЕМИ ТРИВИМІРНОГО СКАНУВАННЯ ПРИМІЩЕННЯ	439
<i>Талант Төлеубеков, Әділет Серікқазы, Ұлан Аршабеков</i>	
БІЛІМ БЕРУДЕ ПРОЕКТ ЖҮРГІЗУ МЕТОДИКАСЫ ЖӘНЕ РОБОТОТЕХНИКА МҮМКІНДІКТЕРІ	441
<i>Юлія Шимкова, Марія Татарчук</i>	
ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСУ GOOGLE КАРТА ДЛЯ ПРОКЛАДАННЯ ЕКСКУРСІЙНИХ ТА ТУРИСТИЧНИХ МАРШРУТІВ	444
ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНІ НАУКИ / ФИЗИКО-МАТЕМАТИЧЕСКИЕ НАУКИ	
<i>Мейрамкул Абдрахманова, Ақерке Есентурова, Гулчехра Чинибекова</i>	
9-11 СЫНЫП МАТЕМАТИКА ЕСЕПТЕРІН ШЕШУДЕ КОМПЬЮТЕРЛІК БАҒДАРЛАМАЛАРДЫ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ	447
<i>Мейрамкул Абдрахманова, Ербол Нажук, Абылайхан Райымбек</i>	
КОМБИНАТОРИКАЛЫҚ СИПАТТАҒЫ ГЕОМЕТРИЯЛЫҚ ЕСЕПТЕРДІ ШЕШУДІ ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІ	450
<i>Сауле Джакетова, Қалдиқиз Айбекова, Назерке Толыбек</i>	
МӘТІНДІ ЕСЕПТЕРДІ ШЫҒАРУДЫҢ АРИФМЕТИКАЛЫҚ ТӘСІЛІНІҢ ДИДАКТИКАЛЫҚ МҮМКІНДІКТЕРІ	453
<i>Володимир Зубченко</i>	
BUSINESS-LEADER SCHOOL KNU ЯК ПРИКЛАД ТРЕНДУ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	457